

Merge câteodată vorba prin târg: ce treabă avem noi orădenii cu **Mica unire?**!

Acelora care nu au sentimentul apartenenței la ceea ce Eminescu transmitea prin salutul „Sus Nația!” le amintim contextul în care s-a refăcut doar o parte din Unirea înfăptuită de Mihai Viteazul la 1600! Apucăturile din trecutale unora de a sfida și nesocotii munca și realizările înaintașilor, cum le numea A.D. Xenopol, înlătură cauzele înconjurătoare ale evenimentului în sine. Ori se știe că după Sfânta Alianță, încheiată la Viena în 1815, cele trei Mari Puteri imperiale europene: Habsburgic, Țarist și Otoman, la care au aderat ulterior Franța, Anglia și Imperiul German, au hotărât „sprijin reciproc în caz de pericol”.

Și așa s-a întâmplat în întreaga spațiu controlat de acestea și la 1848, 1856, 1878, 1884, etc. Este absolut necesar să subliniem faptul că în urma războaielor purtate de acestea și între Marile Puteri, țările române au trecut de o parte sau alta sub suzeranitatea învingătorilor (ca pradă de război a fost luată Basarabia în 1812, sau sudul acesteia în cunoscutele războaie ale Crimeei 1878, încorporată Transilvania în austro-ungarie la 1867). Această năpastă, ce s-a abătut asupra românilor, a fost adânc înrădăcinată în conștiința de neam ca semn suprem de solidaritate, și odată cu scurgerea timpului a devenit o continuitate cu sfințenie așezată în sufletele românilor. Și acele care mai ridică întrebarea pusă la început le putem da răspuns cum odinioară o făcea îndemnul Astei către membrii și simpatizanți *de a lăsa la o*

parte orice interes privat, pentru exercitarea drepturilor politice după parola: Dumnezeu și dreptul nostru național! Și pentru aceasta era nevoie, mai întâi, de respect reciproc între români pentru a pretinde stimă și de la alții. O purtare jovială și amicală cu inimă și cuget este nimerită, dar până la drepturi naționale, căci și **acum ca și în trecutul Europei „brânza-i pe bani”**. Important este cum ne poziționăm față de un eveniment și interesul cui îl promovăm. Datele istorice ne arată că românii la 1774, prin Horea, Cloșca și Crișan, au cerut Libertate și Dreptate înaintea celor din Comuna din Paris, prin Tudor Vladimirescu au cerut reformarea statului feudal, înaintea revoluției franceze de la 1848, prin Cuza Vodă au făcut UNIREA înaintea landurilor Germaniei, de la 1871 sub Bismarck, și a țărilor ținute sub Sfântul Imperiul Roman de Apus și Habsburgi până la 1918. Prin urmare Unirea Principatelor de la 1859 sub un singur domn pământean a fost saltul uriaș spre împlinirea dorinței de reunire a tuturor românilor din 1918!

Pe 24 iunie 1867 Gazeta Transilvanie aborda, printre alte articole mărunte, trei chestiuni extrem de importante pentru soarta românilor. Mai întâi fiind vorba despre poziția explicită și clar formulată de către mitropolitul Bisericii Greco-catolice, Alexandru Sterca Suluțiu în chestiunea uniunii românilor cu ungurii - prin dualismul austro-ungar - și al răspunsului formulat de acesta: „**numai moartea mă poate despărți de națiune!**”. Apoi, a urmat interpelarea deputatului de Ceica, Alexandru Roman adresată miniștrilor unguri și în fine epistola Principelui Cuza către Carol I. pentru întoarcerea la moșia sale la Ruginoasa.

Aceste subiecte interne, dar și cele de peste Carpați țineau trează conștiința românilor ardeleni. Emisarul guvernamental, contele Péchy, avea a răspunde cu privire la respectarea în cadrele constituționale a drepturilor românilor, sens în care Asociația „Astra” chema pe toți membrii săi să pretindă recunoașterea drepturilor românilor „**ca națiune perfect egală, ca cetățeni și patrioți leali, care prin nici o crimă, prin nici o vină nu se pot nedreptăți și respinge de la partea de drepturi politice naționale, ci i se cuvin după sarcinile ce le poartă. Niciodată nu are lipsă românul de mai mare franchețe în procedare, decât acum, niciodată de mai mare concordie și unire în simțiri atât în cauza alegerii oficiale, cât și în exercitarea drepturilor constituționale de a-și reprezenta cu mândria română interesele națiunii sale**”. Aceste îndemnuri rezultau

din experiența anilor de confruntare, inclusiv armată, datorită poziției ungarilor de a decreta **unirea Transilvaniei cu Ungaria fără consultarea lor**. Împotriva punctului 12 s-a ridicat Avram Iancu cu tribunii săi.

Revista „Familia” a lui Iosif Vulcan a urmărit evenimentele din Principatele Unite considerându-le chestiuni capitale ale nației întregi. *Oful unui june român*, își intitulase Iosif Vulcan articolul despre un tablou pe care îl avea schișat doar, la acea dată, tânărul pictor român D. Popescu, schiță transmisă de marele bărbat al națiunii române Vicențiu Babeș, tablou a cărui temă era inspirată din poezia lui Andrei Mureșanu: „Deșteaptă-te române”, strofa: „Preoți cu crucea-n frunte, căci oastea e creștină”. Tabloul anunța respectul tânărului pictor față de înțelepciunea ierarhilor, conducători ai poporului spre adevărul care aținea calea fericirii naționale. Dând mâna, ierarhii păreau pătrunși de sfânta libertate, iar cei ce-i înconjurau parcă ziceau, prin jurământ, a fi pururi frați. Iar celălalt parcă îi zicea: „O mamă văduvită de la Mihai cel Mare, pretinde de la fiii-și azi mână d-ajutor”. Și Iosif Vulcan descrie personajele tabloului, conform epistolei autorului, care însoțea schița. Respectiva scenă se reprezenta înaintea unui altar și din amândouă părțile se vedeau ieșind preoți și prunci îmbrăcați sărbătorește, după cuvintele: „Măreță-i serbarea, când frații d-un sânge, / Se leagă între sine prin viu jurământ,/ A nu lăsa pradă, și nici a se 'nfrânge/ Mărirea străbună și dreptul cuvânt!”. Pictorul solicita sfatul, sugestiile și observațiile eventuale ale oricui în privința temei tabloului său. Într-un alt număr portretul său a fost publicat spre a fi cunoscut de publicul cititor al revistei.

În numărul 7 al Familiei, din 5/17 martie 1866, după prezentarea în pagina întâi a portretului lui Aloisiu Vlad, născut în 24 februarie 1822, în Abram, comitatul Bihor, bărbat provenit dintr-o veche familie nobiliară românească, care încă de la 1486 primise - de la Regele Ungariei Mathia I.: „fidelium nostrorum valachoru, Ioanis Wlad, - comunitatea Selișteană din Maramureș. În același număr apare știrea despre: „Fostul domnitor al României, Alexandru Ioan Cuza, care a sosit în săptămâna trecută aici și a tras la hotelul „La Arena Angliei”. Cu dânsul a mai fost doamna Elena, cei doi copii adoptați, colonelul adjutant Pisotzky, doi servitori și două servitoare. Cuza e încă destul de tânăr, și pe fața-i zici că se vedeau urmele neplăcerilor din urmă. Doamna e o femeie foarte delicată. Aici n-au primit vizite și au plecat la Viena”.

Despre decretul dat de locotenența domnească din România, având în vedere raportul ministrului culturii C.A. Rosetti, *Familia* lui Iosif Vulcan opina cu privire la regulamentul pentru formarea „Societății literare române”, în articolul cu același nume, și despre desemnarea a 3 reprezentanți din România de dincolo de Milcov, 4 de dincoace de Milcov, 3 din Transilvania, 2 din Banat, 2 din Maramureș. 3 din Basarabia, și 2 din Macedonia. Fără a contrazice o atare desemnare pentru prima ședință programată pentru 1 august 1866, Vulcan își expunea părerea cu privire la reprezentarea românilor din Austria, după „modesta noastră opinie, cel mai bine ne-ar putea reprezenta: din Transilvania filologul Timotei Cipariu, și celebrul publicist George Barițiu, amândoi cunoscuți de toată românimea”, din Ungaria profesorul Alexandru Roman și Dionisiu Pășcuțiu, din Oradea Mare, din Banat Simeon Manguia și Vicențiu Babeș. Din Bucovina G. Hurmuzachi. Sublim va fi acel moment, sublinia Iosif Vulcan „când fratele de la Pindu va strânge mâna fratelui de la Criș. Glorioasă va fi ideea de care vor palpita inimile tuturor trimișilor noștri, ideea cea mai sfântă: înaintarea literaturii naționale care e tezaurul nostru comun, al tuturor. Clio va însemna cu litere neșterse numele bărbaților, care vor participa la ea”, încheia viziunea sa, ilustru gazetar, despre grandioasa zi ce va urma pentru literatura română.

Revista *Familia* cultiva, prin mijloace specifice ale literaturii și artei, mândria națională. La rubrica de noutăți, bunăoară, se publicau date despre tabloul național, pentru care se instituise un premiu. Astfel, cititorii erau asigurați că tabloul național va fi cât se poate de pompos și astfel să poată decora orice salon românesc. Ca mărime, urma „a reprezenta scena în care Alexandru I, domn al Moldovei primea coroana și mantia din mâna solilor împăratului Ioan Paleologu”.

Gazeta Transilvaniei reda pe larg epistola Principelui Alexandru Ioan Cuza către domnul Carol I, prin care în introducere acesta amintește despre părăsirea în grabă a principatelor Unite, motiv pentru care nu și-a putut regla mai multe afaceri legate de viața sa privată. De această dată fiind însă vorba de o citare într-o speță în care s-au amestecat chestiuni și pasiuni de ordin politic cu numele Domnitorului Unirii, fapt pentru care era necesară prezența sa în țară la moșia sa din Ruginoasa. Domnitorul amintește, apoi, în epistolă că România își văzuse atinse dorințele de a avea un domn străin pentru a-i asigura stabilitatea în viitor. Aclamat de națiune, recunoscut de Sublima Poartă și de Puterile garante Carol avea stabilitate pe tron. „De aici înainte, Măria Ta, românii nu au altă cugetare decât de a consolida dinastia Voastră, altă țintă decât de a ajuta din toate puterile lor în marea sarcină ce ați luat asupra-vă cu atât curaj. Convins că ideile mele sunt și ale contemporanilor mei, îmi place să cred că Înălțimea Voastră va aprecia că reintrarea mea în Principate nu poate avea nici un inconvenient”.

Solicitarea lui Cuza venea pentru clarificarea unor aspecte legate de caracterul său, de gândirea sa pentru a pune stavilă oricăror interpretări tendențioase, de răsturnare a puterii. Pentru o astfel de motivare el amintește faptul că încă din Divanul ad-hoc, din 1857 al Moldovei, a fost unul dintre cei dintâi care au susținut Unirea Moldovei cu Valahia sub un domn străin. Mai târziu, voturile de dublă alegere i-au dat coroana Românie. Suirea pe

tron nu fusese propria voință a lui Cuza Vodă, fapt pentru care a declarat de îndată și solemn că „**voi pune onoarea mea și gloria mea în îndeplinirea dorințelor poporului român**”. Oricine din România știa că el, Ioan I Cuza, nu s-a abătut de la această îndatorire și a formulat, chiar a doua zi după alegere, o scrisoare către Sublima Poartă și Puterile garante. Cel puțin „**am avut mulțumirea de a realiza Unirea Principatelor, a face din trei milioane de clăcași trei milioane de proprietari, a restitui țării a cincea parte din pământurile uzurpate de clerul grecesc, a da tuturor românilor dreptul de vot de care era lipsit pe nedrept, a construi drepturi civile și politice, și în fine a traduce dorințele Divanurilor ad-hoc de la 1857.**”

Cu toate aceste înfăptuiri, mărturisește Alexandru Ioan Cuza, sarcina lui nu putea fi împlinită pe deplin până când nu ar fi transmis tronul unui prinț străin, dintr-o familie domnitoare din Europa. Cuza amintește în acest sens despre tulburările interne din august 1865, și cererea boierilor pentru abdicarea sa, crezând atunci că veniseră momentul de a satisface dorința poporului contra acelei încercări antinaționale. Cuza s-a adresat atunci printr-o scrisoare Împăratului Napoleon, cel care manifestase calde sentimente față de români, cu intenția de abdicare, în favoarea unui principe străin care însă să-i garanteze viitorul țării. Două luni mai târziu la deschiderea Corpurilor legiuitoare Cuza spunea: „fie în capul țării, fie alături de voi, eu voi fi totdeauna cu Țara, fără altă țință decât voința națională și marile interese ale României. Eu voiesc să fie bine, știut fiind ca niciodată persoana mea nu va împiedica la orice eveniment, care ar permite de a consolida edificiul politic, la a cărui asediere am fost fericit a contribui”, semna în final epistola Alexandru Ioan Domn al Românilor.

Românii au găsit în colonelul Alexandru Ioan Cuza „depozitul sacru” pentru unire. Astfel că odată ce toate dorințele sale fiind împlinite acesta își exprima regretul că n-a avut ocazia ca el însuși să transmită coroana sa de domnie lui Carol. Ca simplu cetățean cerea doar permisiunea de revenire în țară, cu familia sa în mod pașnic, fără alte preocupări decât deprinderile poziției sale, cu îndatorată recunoștință. Cererea sa a rămas fără de răspuns. Cuza s-a stins de parte de Țara pe care a servit-o în cel mai admirabil mod.

Gazeta Transilvaniei relatează și ultimele clipe de domnie trăite de Ioan I, pe 11 februarie 1866, când a cerut pe Nicolae Golescu, membru al locotenenței, pe capuk cabinetului I. Ghica și pe C.A. Roseti cărora Principele le-a exprimat dorința sa de plecare mai devreme cu o oră decât se stailise. Toți având același scop alegerea momentului conta. Avînd în vedere că s-a împlinit voința națiunii exprimată prin vot la alegere, voință în fapt împlinită, acela care nu susținea acel mare act era un trădător. Membrii guvernului au declarat lui Cuza că voința sa v-a fi pe dată împlinită și că „sunt convinși că principele va susține cu tărie în străinătate spre a se da cât mai curînd sancțiune votului unanim al țării”.

Seara la ora 7.00, Principele Cuza a plecat prin calea Brașovului escortat de garda de la șosea, unde s-au despărțit după salaturile convenite. Colonelul Cornescu și căpitanul Costiesc și Antoniu Arion, comisar civil, toți ceruți de domnitor. Înaintea plecării de la Palatul Cotroceni, Cuza a adresat o epistolă locotenenței domnești Nicolae Golescu, din care pentru națiune erau puse „sub ochii națiunii”: Eu din proprie voință vin a declara solemn, că în împrejurările de față, orice român, sub orice împrejurare, n-ar concura spre dobîndirea obștescului țel, adică principiul proclamat de corpurile statului, este trădător contra națiunii”. Acestea au fost cuvintele de pe urmă primite unanim cu aclamații în capitală, dar și de întreaga națiune și „aplaudată și admirată de toată Europa”, de puterile ce urmau a se aduna pentru Conferința de la Paris. Era, în opinia gazetei, exemplul unei națiuni care știe nu numai a „surpa, dar și a edifica”.

După plecarea lui Cuza hârtiile maiorului Liebrecht, venit în țară fără avere ca telegrafist, ajuns director al telegrafului, la percheziția efectuată, în casa lui, s-ar fi găsit vreo două milioane de lei. În atare situație camerele legiuitoare au hotărât verificarea finanțelor de la ministerul de război și lucrărilor publice, de către o comisie parlamentară, precum și remunerarea miniștrilor doar dacă au neapărată nevoie pentru întreținerea lor. În Monitorul oficial a fost publicat și decretul locotenenței domnești pentru cercetarea socotelilor direcțiunii poștelor și telegrafului.

Răsturnarea politică și lovitura de stat de la București a fost de îndată luată în dezbaterea statelor garante. Prima declarație venea de la Poarta Otomană către toate cabinetele semnatare a tratatului de la Paris din martie 1856, în care pe lângă revărsarea dreptului de suzeranitate peste România se ridica și protestul contra întâmplărilor din 11 februarie, considerînd dreptul Porții prejudiciat „care însemna că România vrea să se smulgă de sub suzeranitatea ei, care exemplu ar infecta și Serbia, Muntenegru”. În puterea art. 27 al Tratatului de la Paris se ținea îndatorată a păși cu intervenția armată cu co-înțelegerea solidară a Austriei, Franței și Angliei. Intervenția armată era justificată pentru apărarea „integrității Turciei”, scop pentru care i-a și chemat la Conferință. Franța se învoise de îndată. Rusia care se pare că ar fi avut ceva interes și amestec nu vor primi invitația, potrivit surselor de la Viena, în timp ce dinspre Petersburg ziarele anunțau că răscoala de la București prin proclamarea unui principe străin, prin abdicarea lui Cuza, putea pune în pericol chiar Unirea Principatelor.

Conferința țărilor interesate cu desemnarea unui principe străin s-a lovit și de chestiuni de orgoliu pe care Turcia le-a impus privitoare la suzeranitatea sa, și mândria caselor din Austria, Franța și Anglia de a se supune

unei asemenea cerințe. Ajuns în străinătate Domnul Cuza lucra pentru binele națiunii române, fiindu-i oprită orice tentativă de revenire în țara pe care a slujit-o cu devotațiune exemplară.

Și în finalul acestui studiu revenim la ardelenii sfătuiți a se sprijini prin exemplul biblic: „Ajută-te și te va ajuta și Dumnezeu!”, sens în care s-au donat Astrei fonduri de către procurorul general Alexandru Papiu Ilarian, G. Crețianu și Alexandru Lupașcu de la Curtea de Casație București, câte 80 de galbeni, precum se consemnase și donația de 24 florini și 80 de coroane oferite de comuna Criștior, comitatul Bihor, în contul pășunatului oilor pe hotarul acelei comune de către moșii din Alba, ca și suma de 100 florini pe care negustorul Nicolae Jinga, din Oradea Mare, o avea la George Ratz și care o donase Asociației.

Să înțelegem mai profund sensul legăturii de *ajutorul împrumutat* și sensul versurilor din Hora Unirii: Hai să dăm mână cu mână, cei cu inima română..., spre a nu pune întrebarea de mai sus! Acăr unde am fi, limba română ne unește!

Anexa nr. 1

Francisc Iosif din gratia lui Dumnezeu împărat al Austriei, regele apostolic al Ungariei, Boemiei, Galiției și Lodomeriei, Marele principe al Transilvaniei și comite al secuilor etc. etc. etc.

Pentru că relațiunile ce se derivă din cuprinsul art. de lege făcută în Dieta din Cluj la 1848 cu privire la uniunea Transilvaniei ca Ungaria, să se reguleze definitiv, am aflat ca acelea conchiamă, prin rescriptul Nostru regesc datat de la 1 Sept. 1865 Dieta Transilvaniei la Cluj pentru 19 Nov. al aceluiași an.

Această Dieta — fiindcă mai târziu, în urma provocărei Noastre-, s-a prezentat pentru dezlegarea chestiunilor pendinte de dreptul public, și dreptății Transilvaniei, la dieta Ungariei conchiamată la Pesta pentru 10 Dec. 1865 — o amânat intervalul până la rezultatul consultărilor începute aici. După ce însă, spre bucuria sufletului Nostru părintesc, în dieta Ungariei acum amintită a rezultat între reprezentanți acestor două țări astfel de co-înțelegere frățească, în urma căreia scopul ce l-am propus dietei Transilvaniei conchemată la Cluj pentru 19. Nov. 1865, adică regularea speciale a relațiunilor între aceste două țări legalmente unite, și cumplanarea intereselor lor împrumutate, să poată ajunge mai iute și sigur pe calea deputățiunii dietei Ungariei spre acest scop denumite — și după ce-și altcum, în urma dispozițiunilor identice, atât ale art. VII. al dietei din Pojoniu de la 1847—48, cât și ale art. I al dietei din Cluj de la 1848, stabilirea finale a detaliilor uniunii numai prin legelațiunea împreunată și comune a acestor două țări se va putea modifica, dieta sus atinsă, conchemată de către Noi la Cluj pentru 19 Nov. 1865, și amânată prin rescriptul Nostru regesc datat din 25 Decembre 1865, prin acesta o dizolvăm.

Dat în capitala Noastră imperială Viena la 20 Iunie 1867.

Semant: Francisc Iosif și contele Andrassy.

Anexa nr. 2

Actul de Abdicare

„Noi Alecsandru Ioan I, conform dorinței națiunii întregi și angajamentului ce am luat la suirea pe tron, depui astăzi 11/23 Febr. 1866, cârma guvernului în mâna unei locotenenții domnești și a miniștrilor aleși de popor.

Aleosandru Ioan”.

Noi locotenența domnească, am ordonat și ordonăm: Am numit și numim, pe Domnii: Ioan Ghica, președinte al Consiliului și ministru secretar de stat la departamentul din afară; Dimitrie Ghica, ministru de interne; Ioan Constantin Cantacuzino, ministru pentru Mavrogheni; Constantin A. Rosetti, ministrul cultelor; Maior Dimitrie Leca, ministrul de război; Dimitrie Sturza, ministrul lucrărilor publice și ad-interim la finanțe până la sosirea domnului P. Mavrogheni.

Dată în capitala București, 11 Febr. 1866.

General Nicolae Golescu, Colonel Nicolae Haralambie, Ad-interim Dim. Sturza.

Romani! Astăzi la 11/23 Febr. 1866